

Ķolera artinas— pasisaugokite!

PARAŠĒ
Rygiškių Jonas.

Kaina 3 kap.

VILNIUJE.
M. Kukto spaustuvė, Dvorceva, 4
1908.

L 614.4:616.9 2.

Jd-18

Marijampolės Petro Kriauciūno
viešoji biblioteka (Vytauto g. 20)

Informacijos skyrius Nr 70
Invent. Nr. 143690

„Vilties“ išleidimai.

- Nº 1. Taisykite Ūki! *J. Šubarto, Ieskės ir Jermiejevos patarimai ūkininkams. K. Žalio vertimas. J. Masiulio redakcija ir prie- rašai.* 30 k.
- Nº 2. Auka. Parašė *M. Lastauskienė*. 20 k.
- Nº 3. Valstybės pelno ir išlaidų apskaitymas (bedžetas). Parašė *A. Smetona*.
- Nº 4. Matulė paviliojo. Stebūklingoji tošelė. Poilsis. Naujas viršaitis. Ir pražuvvo kaip sapnas. Parašė Lazdynų Pelėda. k.
- Nº 5. Danijos ūkininkai. *M. Malinorsko*. Iš lenkų kalbos vertė *J. Kurmeliš*.
- Nº 6. Kolera artinas — pasisaugokite! Parašė *Rygiškių Jonas* 3 k.
- Nº 7. Aukso Dievaičiai. Trijų veiksmų komedija (*Baluckio Grube Ryby*). Iš lenkų kalbos vertė *J. Balčikonis*.

Knygelės sukrantos M. Piaseckaitės-Šlapeliénės knygynė, Vilniuje, šv. Jono gatvė, № 13.

Nusipirkti jos galima visuose lietuvių knygynuose ir Vartotojų Draugijų sankrovose.

Kolera artinas—pasisaugokitel

Kolera yra baisi Azijos liga. Iš Azijos, savo gimtinės, ji kartais atvyksta ir į Europą ir piauna jos žmones. Lietuvos žmones ji piauna, tiesą sakant, nedažnai, bet piauna jau gana senai. Nuo to laiko, kada ji pradėjo lankytis mūsų kraštą, bus jau arti šimto metų...

Pernai rudenį ji buvo jau pasirodžiusi tūloje Rusijos vietoje, kame-ne-kame pietiniuose jos miestuose, miesteliuose ir sodžiuose, buvo bekeliaujanti jau į Lietuvą, bet jai bekeliaujant, užėjo žiema, ir Lietuvos, kaip žinoma, prieiti jai tuo tarpu neteko. Ji laukiamai čia tiktais ši pavasarį ar šią vasarą.

Viešnia ji, žinoma, nemalonai. Laniko ji mus visuomet nekviesta, ir apsilankiusi, moka daug jeibiu pridirbtis. Taigi neprošalį bus, man rodos, pasižinus su ta nelaukiama viešnia artėliau, kol ji dar nieko čia neprasimano.

Pažinti savo neprietelis juk visuomet naudinga žmogui; kurs savo neprietelių supranta, lengva jo pasisaugoti, ir būtinai prieikus, netaip jau sunku su juo pasigrumti.

Kolera miršta daugybė žmonių. Miršta maž-daug pusė visų žmonių, kuriems tenka ta liga susirgti. Susirgo vienas žmogus, ir nuo jo, bematant, jei tik ne-pasisaugos kaimynai, užsikrečia daugybė žmonių. Jei susirgusius lankys pažistamieji ir gentis, jie ir patis gali užsikrēsti, ir pradėję nuo savo namiškių, gali kitus užkrēsti.

Kolerą platina žmonės savo išmatomis (mėšlu), vėmalais ir daiktais (skalbiniais ir kitais drabužiais). Taip yra: kartu su išmatomis ir vėmalais koleros antkryčiai arba gemalėliai patenka į žemę. Jei žemė drėgna, antkryčiai joje vaisosi ir paskui suplaukia į aplinkinius vandenis— į kūdras, tvenkinius, šulinius, upes. Žmogus, kurs išgers vandens su koleros gemalėliais, bematant užsikrēs kolera. Apsivilks žmogus suterštais, užkrēstais tokio ligonio drabužiais, į jo kūną pateks ligos antkryčiai,— ir reikės žmogui sunkiai, jei ne mirštamai, sirgti.

Koleros antkryčiai veisiasi ypač tokioje žemėje, kuri dar pirmiau buvo prisisunkusi pamazgų, žmogaus išmatų,

mėšlo, srutų ir visokių kitų puvėsių. Vandenių atranda liga ir kitu keliu: žmonės kolerininko drapanas, neišnaikinę koleros antkryčių, plaudžia kartais vandenye, ir tokiuo būdu patiš sėte sėja tą baisiąją ligą. Kartais liga ir tiesiai patenka į žmogaus maistą: ją paséja čia musės ir visokie kiti vabalėliai, atnešę ją iš užkrėstujų vietų.

I žmogų koleros antkryčiai sueina kartu su maistu ir gérimu.

Liga platinasi daugiausia vasarą ir rudenį.

Kaip pažinti koleros liga? Susirges kolera žmogus viduriuoja, jam paleidžia vidurius. Jo išmatos eina vis skystyn ir dažnyn. Beto, žmogus ima vemti, kojas trauko mėslungis. Sopuliai eina didyn; žmogus nebesitveria, rėkte rėkia. Praslenka kelios valandos, ir ligonis visai persimaino: akis įdumba, nosis smailėja, visas kūnas išrodo labai liesas; oda pamėlynuoja, atšala. Ligonis trokšta gerti, bet atsigerti negali, nes visa, kaž jis įgeria, tuoju ir išvemia.

Kas daryti, norint išsisaugoti koleros? Reikia rūpinties, kad aplinkui negalėtų veisties koleros antkryčiai, kurie, kaip jau yra sakyta, mégsta drégnas, nešvarias vietas. Taigi reikia rūpinties, kad tos vietas būtų švaresnės, kad pats

žmogus būtų toliau nuo tokių vietų. Reikia rūpinties, kad negalėtų užsikrėsti aplinkiniai tvenkiniai, upeliai, šuliniai, iš kurių semiamas gerti vanduo. Kad į šulinį neprisisunktų osgli antkryčių, primeta apie jį sluoksnį molio ir gerai, gerai sumina.

Pirkia (rūmas, gyvenamoji troba) reikia laikyti tyri: purvų joje nereikia laikyti, visur turi būti švaru; kandis, musės ir kiti vabalėliai reikia beširdiškai naikinti, pati troba—dažnai vėdinti. Žmonės turi dažnai vanoties pirtyse arba šiaip-jau maudyties.

Jei liga pasirodytų kur kaimynijoje, reikia, kiek galint, neturėti su kaimynais jokių reikalų. Būtinai prireikus pasikalbėti, atlikite savo reikalus ne kaimynų namuose ir ne savo šeimoje; pasirūpinkite tatai padaryti ne gyvenamojoje troboje. Patiš negirtuokliaukite, rūpinkitės perdaug nenusidirbtii, naktimis miegokite, kur nereikiant nesidažykite. Gerkite tiktais atvirintą vandenį arba arbataj; žalio pieno negerkite. Nieko nereikia perdaug valgyti. Uogų, grybų, kopūstų, obuolių... kiek galėdam, nevalgykite, ypačiai saugokitės nepriėjusių (neišnokusių) vaisių. Rūpinkitės nenušalti kojų, pilvo. Ant plikos žemės negulėkit. Jei paleistų kartais vi-

durius, tuoju, nieko nelaukdami, lėkite prie gydytojo, arba, jei nebūtų gydytojo, jieškokite bent felčerio. Sergeant aplinkui kolera, vidurių paleidimas ir šiaip-jau vidurių liga reikia tuoju gydyti.

Jei susirgtu kuris žmogus kolera, tuoju vežkite jį į gydyklą, arba į tokią vietą (trobą), kur gydomi žmonės, kitaip sakant—tuoju vežkite į ligonbutį. Jei to padaryti negalite, bent praneškite, nieko nelaukdami, apie susirgimą gydytojui. Delsti arba gaišti tokiuo atsitikimu yra tiesiog nusidėjimas prieš visuomenę. Jei laiku to nepadarysite, liga gali išikerėti, išišaknyti: paskui, pavėlavus, gydyti bus labai sunku. Čia kiekvienas doras žmogus turi būti pasiryžęs nešti savo artimui pagalbą: kieno atlieka arklys, tas turi tuoju važiuoti gydytojo arba bent pranešti apie ligą gydytojui; toks nuvažiavimas, jei bus važiuojama laiku, gali išgelbėti daugybę žmonių.

Prieš atvažiuojant gydytojui arba felceriui, reikia ligonis paguldyti į lovą. Į lovą geriausia pakloti šiaudų, kurie paskui reikia sudeginti — vistiek, ar tuos šiaudus bus apteršęs savo išmatomis arba vėmalais ligonis, ar ne. Troboje turi būti visai nedaug žmonių. Tepa-

Marijampolės Petro Kriauciūno

viešoji biblioteka (Vytauto g. 20)

Informacijos skyrius Nr. 70

Invent. Nr. 12/3690

siliekie joje sergant tik tie, kurie slaugo arba prižiūri ligonį. Kiti namiškiai gali tam tarpui kur kitur rasti sau vietas. Atliekamieji daiktai ir įvairūs valgymai (duona, sūriai...) reikia tuojau išnešti iš trobos. Toje troboje, kurioje gulė ligonis, kitiems nereikia valgyti. Žmogus, kurs slaugo ligonį, turi rūpinties, kad nesusiterštų nuo ligonio savo kūno ir drabužių. Palietęs ligonį, jis turi tuojau, pasiėmęs muilo, gerai nusimazgoti savo rankas. Jei ligonis apvėmtų slaugytoją arba jo vėmalai užtikštų slaugytojui ant drabužio, tuojau reikia persivilkti, permainyti drabužis.

Pirkioje, kur gulė ligonis, reikia dažniau védinti oras. Gerai padarysite, pakūrė ir pirkios krosnį, kad pro kamianą trauktų sugedusi orą.

Ligonio išmatų ir vėmalų nemeskite ir neliekite bet-kur. Išmezdami tokiuos daiktus bet-kur, tiktais ligą veistumėte; geriausiai daro tie, kurie išmatoms ir vėmalams pasirūpina tam tikrą puodelį arba kokią puodynę ir pripila ją ligi pusės pelenų. Ligonio vėmalai ir išmatos turėtų patekti visuomet į tokį indą ir sumišti su pelenais; į tą patį indą reikia įpilti deguto, atmiešus verdančiu šarmu; paskui gi, kur-nors, atokiai nuo trobesių ir vandens, reikia iš-

kasti gili duobė, — visa tatai į ją sukrēsti ir užkasti žemėmis. Į indą priberiamas dar piuvenų (žiogspirių, šermenų): tuomet išmatos lengva sudeginti.

Nieku gyvu nereikia plausti upeliuose, tvenkiniuose arba pas šulinį nuvilktieji nuo ligonio marškiniai ir šiaipjau skalbiniai arba kiti kokie daiktai, kurie yra buvę šaly ligonio. Tokie daiktai geriausia sugrūsti ir sudėti į kibirą ir apipilti gailiu šarmu arba bent verdančiu vandeniu ir paskui, palaikius tokiamo žlugte, išdžiovinti. Kai atvažiuos arba ateis gydytojas, jis galės dar kai-ką patarti, kas reikės padaryti, kad visiškai išnyktų iš tų daiktų ligos gema-lėliai.

Prieš atvažiuojant gydytojui, *pagalba susirgusiajam kolera žmogui* tokia tegali būti: lagoniui ant pilvo reikia dėti šilti, sausi apklotai, pripildyti šiltų penenų arba šutintų avižų; susirgusis trokšta gerti, todėl reikia jam duoti mėtų arba liepos žiedų arbatos, bet tinka ir paprastoji arbata arba atvirintasis vanduo; lagonis reikia girdyti dažniau, bet daug gérimo vienu kartu duoti nereikia. Vemiant, géra duot rytis kąsneliai ledo.

Pradėjus šalti kūnui ir traukyti

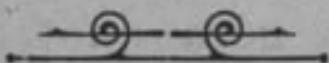
mėšlungiui, reikia trinti visas kūnas vilnoniu skaruliu — sausu arba primirkusiu kokio-nors spirito. Ligonio kūnas galima šildyti apdedant šiltų pelenų, smilčių arba pavirintų avižų maišeliais.

Jei ligonis kiek pagérės ir ims prasstyti valgyti, reikia duoti jam tiktai lengvų daiktų, kaip antai—avižienės (avižų viralo, tyrelės) arba šutintojo pieno, bet ir tokio valgymo duodama nedaug.

Kas reikia daryti ligoniui toliau — papasakos gydytojas. Jis papasakos, kaip reikia sunaikinti ir ligós gemalai. Taigi, susirgus kolera žmogui, didžiausias namiskių darbas turi būti pranešti apie ligós atsilankymą gydytojui ir padaryti, belaukiant gydytojo, visa, kas čionai apie tą dalyką pasakyta. Nerasite ar neturėsite arti gydytojo—kvieskitės felčerį.

Šitos žinios, artinantis kolerai, reikia turėti dabar kiekvienam žmogui. Jos reikia ir kaimynijoje platinti. Ju, žinoma, surašyta čia mažoka, bet pradžiai—bus gana.

Rygiškių Jonas.

Nuo pradžios spalių mėnesio 1907 m. eina
iš Vilniaus triskart per savaitę naujas
didelis lietuvių laikraštis

„VILTIS“.

Kas nori pamatyti, kaip „Viltis“ išrodo ir apie ką rašo, tegu atsiunčia laiškeliu savo adresą, ir gaus vieną-antrą numerį dykai.

Rašant į „Viltį“ raštas ar pinigai jai siunčiant, reikia padėti šitoksa adresas: Vilno, Bolšaja ul. № 23, v redakciju gazety „Viltis“.

„Vilties“ kaina, siunčiant krasa:

Vilniuje ir vi-			Užsieniuose		
soj Rusijoje.			Mėn.	r.	k.
12	5	00	12	7	00
11	4	60	11	6	65
10	4	15	10	6	35
9	3	75	9	6	00
8	3	35	8	5	35
7	2	90	7	4	65
6	2	50	6	4	00
5	2	10	5	3	35
4	1	65	4	2	65
3	1	25	3	2	00
			2	1	35
			1	0	75

Marijampolės Petro Kriauciūno
viešoji biblioteka

000192676

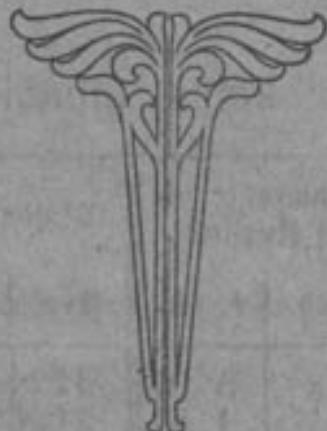
žia susidėjė šimtas ir
ių kraštų lietuvių:
anigų, agronomų ir

„Vilti“ veda Antanas Juozapas Tumas. Artimieji ją padejėjai: inžineris Kazimeras Žalys, Sofija Kymantaitė, Marija Pečkauskaitė (Šatrlijos Ragana); žinomieji rašytojai: Iazdynų Pelėda, Rygiškių Jonas, Pr. Mš., Skausmas, Lietgalis, Kurmis, Patrimpas ir daugybė kitų nuolat rašo į „Vilti“ iš Lietuvos, Prūsijos, Amerikos ir Vakarų Europos.

„Viltis“ plačiai rašo apie V. Dumą, mokyklas ir mokymą, draugijas, blaivybę ir ūki. Atkarpose visados esti pasakojimai.

Kalbos grynumo ir teisingumo prižiūri dras Jurgis Šlapelis.

Viltis“ leidžia nemaža naudingų ir gražių knygelių. Per ši gyvenimo pusmetį jau išleido arba jau baigia spauzdinti šias septynias knygeles (žiūr. 2 puslapi).

Visiems intelligentams, kuriems rūpi mūsų liaudis, patarame kuo-veikiausia pareikalauti knygeliés „Kolera artinasi“ ir kuo-plačiausia ją paskleisti tarp žmonių.